

SXEDIO.J3

20.4.1956: Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΑΚΕΛ ΕΖΕΚΙΑΣ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΔΡΑΠΕΤΕΥΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙ ΠΕΖΟΣ ΣΤΟ ΚΑΙΜΑΚΛΙ

Ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ και πολιτικός κρατούμενος, ο οποίος έχει μεταφερθεί στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας προσποιούμενος τον ασθενή, κατευθύνεται, με τις πυτζάμες, προς το "παράθυρο" που είναι κλειστό με "κοντραμπλακέ" με την ελπίδα ότι οι σύντροφοί του θα το είχαν μετακινήσει ή θα είχαν χαλαρώσει τις βίδες που το κρατούσαν στερεομένο, ώστε να μπορέσει να αποδράσει.

Εμφανικά όμως διαπιστώνει ότι κανένας δεν το είχε χαλαρώσει ώστε να μπορέσει να διαφύγει από αυτό και να μεταβεί στη νεοανεγειρόμενη πτέρυγα του Νοσοκομείου.

Τη συνέχεια την περιέγραψε ο Ανδρέας Φάντης, Β Γ.Γ. του ΑΚΕΛ στην εφημερίδα "Χαραυγή", εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ, στις 20 Απριλίου 1962, έξι χρόνια μετά την απόδραση:

"Στις δύο μετά το μεσημέρι (στις 20 Απριλίου 1956) ο κ. Παπαϊωάννου βρίσκεται μπροστά στο "κοντραμπλακέ" το οποίο όμως- πρόκειται για οδυνηρή έκπληξη- ούτε λυμένο ούτε χαλαρωμένο ήταν... Τι έπρεπε να γίνει;

Εκείνη τη στιγμή, από το τζάμι που βρισκόταν πάνω από το "κοντραμπλακέ" μέχρι το ταβάνι, φάνηκε ο Αντώνης Τουφεξής. Τι ακριβώς είχε συμβεί. Ας τον ακούσουμε στην αφήγηση του:

"...Πρωί, πρωί, που πήγα στη δουλειά, (στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας όπου γινόταν η επέκταση του με την ανέγερση της νέας πτέρυγας) προσπάθησα να ξεκαρφώσω τη βάση του τελάρου, αλλά δεν τα κατάφερα. Οχι γιατί το ξύλο ήταν χοντρό, περίπου δύο ίντσες, αλλά γιατί δεν έπρεπε να κάνω

θόρυβο...

Γύρω στις δύο το μεσημέρι, ήμουνά πάνω σε μια σκάλα και έβαφα, Οπότεν βλέπω από το τζάμι τον φίλο Παπαϊωάννου, Κατάλαβα αμέσως ότι το μήνυμα πούχα στείλει κατά τις **11-12** το μεσημέρι στους φίλους έξω και που τους ειδοποιούσα ν' αναβάλουν τη δουλειά για **24** ώρες, μέχρι που να καταφέρω να ξεκαρφώσω το τελάρο, δεν είχε φθάσει στον προορισμό του.

Κάτι λοιπόν, έπρεπε να γίνει αμέσως, εκείνη τη στιγμή. Αλλο δεν σκέφθηκα παρά πως να λευτερώσω τον φίλο Πάπη. Κατέβηκα βιαστικά από τη σκάλα και πήγα εκεί στο χώρισμα που από μέσα στεκόταν ο φ. Πάπης, έπεσα μ' όλη μου τη δύναμη πάνω στο "κοντραμπλακέ".

Το ένα από τα τέσσερα φύλλα του πήγε μέσα κι' έβαλα αμέσως το πόδι μου για να κρατήσω το άνοιγμα. Πίεσα και το εσωτερικό φύλλο γιατί το χώρισμα ήταν διπλό. Κρατώντας το δεύτερο άνοιμα με το ένα μου χέρι, άρπαξα με το άλλο τον φίλο Παπαϊωάννου και τον έσυρα έξω...".

Η αφήγηση του Αντώνη Τουφαξή είναι απλή, παρόλο που στην "αναπαράσταση" που μας κάνει σπινθιρίζουν τα μάτια του, ζει έντονα τη στιγμή. Γεγονός πάντως είναι πως χωρίς τη ρώμη και την παλληκαριά του, την απόφαση του να "λευτερώσει" οπωσδήποτε τον φίλο του Πάπη, το εγχείρημα εκείνη τουλάχιστο την μέρα, δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

ΤΑ ΠΑΛΙΟΡΟΥΧΑ: Ο Γ.Τ. του ΑΚΕΛ βρίσκεται λοιπόν, τώρα στα διαμερίσματα της νέας πτέρυγας, Ο Τουφεξής θα τον οδηγήσει κάπου απόμερα και θα του δώσει τα εργατικά ρούχα που θα φορέσει πάνω από τις πυτζάμες: Ένα ξεθωριασμένο πράσινο πουκάμισο, καφέ πανταλόνι της δουλειάς και σκουφί.

Σύμφωνα με το σχέδιο ο Ε. Παπαϊωάννου θα έπρεπε να κατέβει μόνος του σαν κοινός εργάτης, τα σκαλοπάτια της νέας πτέρυγας μέχρι την είσοδο, εκεί θα τον περίμενε ο Μιχάλης Παφίτης, ο οποίος θα τον οδηγούσε μέχρι το αυτοκίνητο του Χίππη. Ομως την

τελευταία στιγμή από κάποια ανωμαλία, παρεμβάλλεται αυθόρμητα στην υπόθεση ο Αντώνης Τζωνής, εργάτης από τη Μια Μηλιά που προθυμοποιείται να τον βοηθήσει.

"Θα είναι φευκός σκέφθηκα και τον ρώτησα τι βοήθεια θέλει".

Μια όμως και δεν ήταν στο σχέδιο δεν μπορούσε να το ήξερε ότι περίπου **200** μέτρα πιο κάτω στη νότια πλευρά του νοσοκομείου, περίμενε καθ' όλα έτοιμος ο Κώστας Χίππης. Έτσι όταν ο Ε. Παπαϊωάννου τον ερωτά: "Το αυτοκίνητο που είναι το αυτοκίνητο" ο Τζωνής θα τρέξει προς την Πύλη της Πάφου αναζητώντας ταξί.

Η λεπτομέρεια αυτή είναι αρκετή για να πείσει τον Γ.Γ. του ΑΚΕΛ ότι "κάτι σκάλωσε" και ότι ο εργάτης αυτός και οι πρόθυμες υπηρεσίες του ήταν "εκτός σχεδίου". Έπρεπε λοιπόν να ενεργήσει πρωτοβουλιακά. Κάθε λεπτό είχε τη σημασία του και κάθε καθυστέρηση μπορούσε ν' αποδειχθεί μοιραία.

Έτσι ενεργώντας αυτόβουλα, παίρνει την απόφαση να τραβήξει για το Καϊμακλί. Μέσω του δημόσιου κήπου θα μπει στον δρόμο που οδηγεί προς την τάφρο και εκεί, κατά μήκος του τείχους, θα φθάσει μέχρι το άνοιγμα που βρίσκονται οι τούρκικοι κινηματογράφοι. Από δω θα βάλει μπρος για το Καϊμακλί, για το σπίτι μιας συγγένισσας της κ. Μαρούλας, Χρ. Πέτα. Ήταν το μόνο σπίτι που βγαίνοντας από το νοσοκομείο ο κ. Παπαϊωάννου είχε σκεφθεί σαν πρώτο κρυψώνα.

Ας ακούσουμε όμως τη κ. Μαρούλα Χρ. Πέτα:

"Ειδοποιήθηκα κατά τις **3.15** περίπου να πάω στο σπίτι της συγγένισσας μου. Η συγκίνηση μου δεν περιγράφεται μόλις αντίκρυσσα τον Γ. Γ. του Κόμματος μας. Κι αμέσως εφρόντισα να ειδοποιηθεί η καθοδήγηση ότι ο σ. Παπαϊωάννου ήταν σ' αυτό το σπίτι".

Η ώρα θα ήταν τρεις περίπου. Στον θάλαμο πολιτικών κρατουμένων, στο Γενικό Νοσοκομείο, ο ιατρός Κοκονάς συνεχίζει έντονα μια συζήτηση με τον

Μουσταφά Γιαλιώτη (τον βαριάνο που φρουρούσε τον Ε. Παπαϊωάννου).

Στο μεταξύ ο Γιαλιώτης ανακαλύπτει μια περίπου ώρα μετά τη δραπέτευση ότι ο Γ.Γ. του ΑΚΕΛ δεν βρίσκεται ούτε στο μπάνιο, ούτε στο αποχωρητήριο, ούτε στην αίθουσα πολιτικών κρατουμένων. Επικοινωνεί με τη διεύθυνση των Κεντρικών Φυλακών.

" Σε λίγο, θα μας αφηγηθεί ο Αντώνης Τζωνής-ήλθε ο στρατός και η αστυνομία και περικύκλωσαν όλο το νοσοκομείο. Συνάξαν τις νοσοκόμες και όλο ερωτούσαν... Ρίξαν και σχοινί από το παράθυρο του μπάνιου για να δουν αν μπορεί να κατέβει άνθρωπος από εκεί.

Ας ακούσουμε τον Κώστα Χίππη, ο οποίος χωρίς να γνωρίζει τι μεσολάβησε περιμένει πάντοτε στο πόστο του:

"Θάχε περάσει μιάνμιση περίπου ώρα, χωρίς ο φίλος Παπαϊωάννου να φανεί. Ημωνα ανήσυχος γιατί δεν ήξευρα τι να υποθέσω. Στο μεταξύ είδα πως αστυνομικοί και στρατός άρχισαν να ερευνούν την περιοχή γύρω από τον ποταμό. Αφησα το αυτοκίνητο και κατευθύνθηκα προς το προαύλιο του Νοσοκομείου. Συνάντησα τον Παφίτη, ο οποίος μου είπε ότι ο φ. Παπαϊωάννου είχε πράγματι δραπετεύσει, αλλ' ότι πήρε άλλη κατεύθυνση. Γύρισα στο αυτοκίνητο και άρχισε να κόβω βόλτες γύρω από το νοσοκομείο. Παντού ήταν ζαπτιέδες και στρατιώτες. Σκέφθηκα πως δεν υπήρχε ελπίδα να ανεύρω τον φ. Παπαϊωάννου και απομακρύνθηκα από την περιοχή..."

Τι γίνεται όμως επάνω στον θάλαμο πολιτικών κρατουμένων;

Ο Αϊρονς, ο διευθυντής των Κεντρικών Φυλακών, είναι έξω φρενών. Απειλεί, ορύεται, αναστατώνει τους πάντες. Τελικά πείθεται ότι ο κ. Παπαϊωάννου δεν βρίσκεται στο Γενικό Νοσοκομείο. Ενα πνεύμα εκδίκησης τον διακατέχει σε σημείο που διατάσσει την άμεση μεταφορά του μ. γιατρού Κοκονά και του

Τάκη Σταύρου στο νοσοκομείο των Κεντρικών Φυλακών. Πράγματι σε μια περίπου ώρα οι δυο αυτοί κρατούμενοι βρίσκονται στο νοσοκομείο των Κεντρικών Φυλακών αφηγούμενοι στον δήμαρχο Λεμεσού κ. Παρτασίδη το τι ακριβώς έγινε.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΡΑΣΗ: Η πρώτη επίσημη ανακοίνωση για την απόδραση του Γ. Γ. του ΑΚΕΛ γίνεται από τον ραδιοσταθμό κατά τη βραδυνή του εκπομπή των επτά. Ταυτόχρονα τα διάφορα ειδησεογραφικά πρακτορεία μεταδίδουν την είδηση σ' όλες τις πρωτεύουσες του κόσμου.

(Σύμφωνα με την ανακοίνωση- εφημερίδα **Cyprus Mail 21.4.1956-**) στις **15.00** ώρα χθες πολιτικός κρατούμενος, ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, ο οποίος ήτο Γ. Γ. του ΑΚΕΛ απέδρασε από το Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας. Ήταν **49** χρόνων και φορούσε πυτζάμες κατά την ώρα της απόδρασης του... Οποιοσδήποτε γνωρίζει τον άνδρα να επικοινωνήσει αμέσως με τον πλησιέστερο αστυνομικό ή στρατιωτικό σταθμό).

(Στην ειδηση της ίδιας εφημερίδας αναφερόταν ότι **48** ώρες πριν από την απόδραση του Εζεκία Παπαϊωάννου είχε αποδράσει επίσης ο Ερμής Αντωνίου από το Φοινί).

Την αλλη ημέρα (**21** Απριλίου **1956**) η είδηση κυριαρχεί στις στήλες του κυπριακού τύπου.

Να π.χ. τι γράφει η "Ελευθερία": "Την **3ην** μ.μ. ώραν της χθες απέδρασεν εκ του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, όπου είχε μεταφερθή την προτεραίαν εκ των Κεντρικών Φυλακών διά νοσηλείαν ο Γεν. Γραμματεύς του προγραφήντος υπό της Κυβερνήσεως ΑΚΕΛ κ. Εζεκίας Παπαϊωάννου. Η απόδρασις του κ. Παπαϊωάννου εγένετο υπό τας ακολούθους συνθήκας (...) Ισχυραί ένοπλοι δυνάμεις ασφαλείας περιέζωσαν βραδύτερον το Γενικόν Νοσοκομείον Λευκωσίας και διενήργησαν ερεύνας προς ανεύρεσιν του αποδράσαντος αλλ' αύται απέβησαν άκαρποι. Δυνάμεις ασφαλείας ηρεύνησαν επίσης την εσπέραν της χθες την οικίαν του κ. Παπαϊωάννου κειμένην εις την συνοικίαν Λυκαβητιός, η οικία φρουρείτο την νύκτα

υπό αστυνομικών".

Ωστόσο δεν θα περάσουν είκοσι τέσσερις ώρες και τα φερέφωνα της αποικιοκρατείας θα κινήσουν την "μηχανή" της ψευδολογίας: Ο Παπαϊωάννου, Ζαχαριάδης, το Κρεμλίνο, ο Φάντης, οι "δυσσχεσθημένοι" και οι "μη δυσσχεσθημένοι", η προσωπολατρία, ο πέλεκυς της καθάρσεως, η γραμμή η παρέκκλιση- όλα μπλέκονται και χύνονται για να γίνουν άρθρα, μύθευμα, συκοφαντία.

Το κόμμα βρίσκεται σε παρανομία, τα στελέχη του στις φυλακές. Η ευκαιρία χρυσή. Το σύνθημα δίδεται από τους "Τάϊμς οφ Σάϋπρους" που από τις πρώτες εκδόσεις τους, έχουν για έμβλημα: "Ο κίνδυνος από τα αριστερά" γράφουν έτσι στο φύλλο τους της **22 Απριλίου 1956**:

"...Γιατί ο "Πάπυ" (Παπαϊωάννου), ο κομμουνιστής ηγέτης της νήσου δραπέτευσε από το Γενικό Νοσοκομείο την Παρασκευή;

Η συντριπτική πλειοψηφία των κομμουνιστών που βρίσκονται στις φυλακές, μεταξύ των οποίων και πολλοί της κεντρικής του επιτροπής, έχουν εξεγερθεί κατά της ηγεσίας Παπαϊωάννου. Κατά τη διάρκεια θορυβώδινων συζητήσεων, κατά τις ώρες που μπορούν και σμίγουν και κουβεντιάζουν, ολοένα και περισσότεροι σύντροφοι ζητούν αναθεώρηση της γραμμής Παπαϊωάννου. Ο Παπαϊωάννου που αντιμετώπιζε ήδη πυρά, έχασε το κύρος του μεταξύ των συγκρατούμένων του... διαπιστώνεται ότι σαν άνθρωπος του Ζαχαριάδη θα είναι ο επόμενος στη λίστα του Κρεμλίνου που θ' αποκηρυχθεί. Είναι για να συσπειρώσει την νομοτάγεια των οπαδών του, λοιπόν ο "Πάπυ" δραπέτευσε...

Ο Φάντης του έστειλε μήνυμα ότι πρέπει να βγει έξω και ν' αντιμετώπισει τους επικριτές του, αν θέλει να παραμείνει στηνστην ηγεσία. Τώρα εναπόκειται στον ίδιο τον "Πάπυ" να δώσει από κει που κρύβεται, τη μάχη ενάντια στους αποστάτες και παρεκκλίνοντες".

Αυτά έγραφαν οι "Τάϊμς οφ Σάϋπρους".

Από τότε διέρρευσαν έξη χρόνια. Και οι λογής, λογής προφήτες, όσοι ομφαλοσκοπώντας προβλέπουν "κρίση ηγεσίας" και "διάσπαση" του ΑΚΕΛ θα πρέπει ν' απελπίστηκαν στη μακρόχρονη προσμονή... το 10ο μάλιστα συνέδριο του Κόμματος, θα πρέπει να εξανέμισε και τις έσχατες ελπίδες τους.

Ομως ο Παπαϊωάννου συνεχίζει να κρύβεται και μεταφέρεται από κρησφύγετο σε κρησφύγετο μαζί με τον Ανδρέα Φάντη που άρχισε πλέον να κρύβεται ως και το άλλο μέλος της Κεντρικής, το Γιάννη Κατσουρίδη.